

Alexandru ȘTEFAN

Schimb de uniforme negre

Ușor dus de spate, privind încruntat pe sub sprâncenele-i albe, domnul Cătălin Naum pășește pe scenă încercând să ne prezinte spectacolul pe care urmează să-l vizionăm. Emoția îi sugrumă glasul, vorbind cu pauze lungi care, nu știm de ce, ne fac mai atenți: „*Este o piesă despre război... despre cât de absurd e să... cum noi plătim cu bani, cu sânge, cu viața noastră pentru... asta*“.

Personal, termenul de teatru „underground“ îmi produce o alergie enervantă. (o spun luând în calcul posibilitatea unei alergii deloc supărătoare, de care să poți fii mândru că o ai). Odată mă sperie cuvântul în sine, pe care, deși nu-l pot califica nici ca neologism, nici ca împrumut, îmi amintește de ghetourile cine-știe-cărui oraș din America, iar în al doilea rând, detest ideea de teatru în spații neconvenționale! Cum e asta posibil din moment ce teatrul în sine e o convenție?

Lăsându-mi deoparte opiniile învechite, susțin că Teatrul Pod nu se înscrie în această gen artistic ridicat în slăvi de modernitate. În ciuda faptului că intrarea e liberă, în ciuda faptului că pe scenă nu joacă actori profesioniști, ceea ce „se întâmplă“ acolo (în sensul de *happening*) este un strop din moștenirea gro-towskiană a *teatrului sărac*. Iar cine nu mă crede, se poate duce să vadă spectacolul *Schimb de prizonieri* în regia domnului Cătălin Naum, după un text de Ștefan Mitroi.

Într-adevăr, este vorba despre un război absurd... ridicol, început dintr-o joacă de copii și ajuns masacru. Ariel și Iusuf (interpretati de Mihai Munteniță, respectiv Alex Roza) sunt prietenii dușmani ce trebuie să se schimbe între ei. Identitățile lor sunt asemănătoare: și-au împărțit hrana, taberele, distincțiile, morții ... femeia..., iar acum tot ce mai au de făcut este să se asigure că sunt total diferiți unul de celălalt în asemenea măsură, încât tranzacția să aibă un sens. Sunt primii soldați și ultimii ofițeri, supraviețuitorii unei lumi ce s-a autodistrus. Chipul și credințele interioare le sunt singura deosebire, în ciuda faptului că războiul se motivează cu diferențe mult mai evidente. Dar cine poate susține motivația unei crime?

Știindu-ne obișnuiți cu soldați îmbrăcați în uniforme de camuflaj, domnul Naum suprimă voit vechile canoane imagistice: uniforme sunt negre, deoarece personajele nu au de cine să se ferească. Ele țin doliul morbidului univers în care se zbat. Spovedania ultimă este fin nuanțată de prosoapele pe care cei doi le poartă ca pe niște arme: își șterg fața de invizibila funingine ce i-a acoperit în totalitate. Apoi, oferind potente variabile unui singur obiect, cârpele sunt fie jucăria băieților în vestiar, fie tranșeele ce te feresc de gloanțe. Această spaimă de moarte sintetizată în banala sintagmă „*Am vrut să-mi apăr fundul!*“ ajunge să devină paroxistică, fără ca ceva din ceea ce exprimă să capete vreo conotație tendențioasă.

Singura insuficiență este aceea că amatorii de senzații tari nu vor descoperi replici încărcate de pseudometafizici postmoderniste, domnul Mitroi înclinând mai degrabă spre un absurd poetic și ludic. Revolta, dacă am putea vorbi despre o revoltă în spiritul celor două personaje, este mascată cu măiestrie de cuvinte simple, fiind evitate învinuirile directe. Efectul este mult mai reușit, deoarece zădărnicia devine inevitabilă.

Curios să aflu părerea autorului în privința mizanscenei, am îndrăznit să îl întreb personal. Domnul Ștefan Mitroi mi-a zâmbit ușor ironic: „*Ce scriu eu e ceva, ce face domnul Naum e altceva.*” – răspuns ambiguu ce îmi expedia curiozitățile aparent inexplicabile. Ajuns acasă cu fraza asta în urechea stângă, mi-am dat seama că greșisem fundamental: încercasem să aflu vinovatul! În mintea mea se formaseră distinct cele două idei, de text și spectacol, în așa măsură încât doream să aflu aportul cantitativ al fiecăruia. Mi-am dat seama că, până la urmă, acești doi oameni, dramaturgul și regizorul, sunt un fel de Iusuf și Ariel... doi prizonieri cărora li se caută o vină pentru ceea ce se întâmplă pe scenă!

În definitiv, mai contează a cui e vina?

Casa de Cultură a Studenților, București, Sala Pod – Schimb de prizonieri de Ștefan Mitroi. Regia: Cătălin Naum. Cu: Alex Roza, Mihai Munteniță. Data vizionării: 13 noiembrie 2006.

Florentina BRATFANOF

Drumul spre conștientizare

Ultima premieră a stagiunii 2005–2006 la Teatrul ACT a fost ***Oleanna*** de David Mamet. Spectacol regizat de Andreea Vulpe, cu Adrian Titieni și Emilia Bebu, actrița care cu aceasta ocazie își face debutul pe o scena profesionistă, *Oleanna* se vrea de la început o mare *lecție*. Dar nu una specifică școlii cu care ne-am obișnuit. Ci o lecție de viață. Chiar dacă se întâmplă într-un cadru foarte confortabil de școală americană atmosfera este inchistată și poate fi perfect aplicabilă și la noi!

Într-un cabinet, un profesor stă de vorbă cu eleva sa. La început ea este timidă și are un sentiment puternic de frustrare. Crede ca e o proastă care nu reușește să înțeleagă nimic din ceea ce i-a dat profesorul să citească. Este, de fapt, cartea lui. Tonul lui este didactic și pe alocuri sfătuitoare. Lasă falsa impresie că îi pasă ca eleva lui să înțeleagă motivul pentru care i-a dat o notă proastă. Dar își cade singur în capcană...

Adrian Titieni este perfect distribuit pentru rolul profesorului. Tonul sau este natural, jocul este concentrat și ritmat. În plus o susține foarte bine pe Emilia Bebu. Timidă, dar naturală, devine pe parcurs îndrăzneată și puternică. La amândoi transpare stăpânirea unui text greu, dificil de însușit, plin de concepte și concepții mai mult sau mai puțin individualizate.

Decorul este fidel textului. Găselnița cea mai mare a scenografiei realizată de Dan Titza (cel care a realizat decorul și la *American Buffalo*) este faptul că ei, la un moment dat, încep să scrie cu cretă pe fundalul de perete negru al scenei. Este efectiv chiar unul dintre peretii Teatrului ACT, singurul care ascunde cabinetele actorilor și partea administrativă a teatrului. Ei proiectează astfel direct pe un decor minimal concepte și idei care se șterg...